

1979 NOV

3

ESTI HÍRLAP

797,5

244

Hét évtizeddel ezelőtt: itt repült Blériot

Ember Pest felett

Eladta a gépet harmincötezer koronáért

A minap volt hét évtizede: azon a napon Budapest a technika lázában élt. Villamosok indultak a főváros minden részéből egy cél felé. Az útbaigazító táblán ez állt: „Blériot fel-szállásához”. S egymást követték az omnibuszok, a fiákerok, a gyalogosok, a helyiérdekű vasút koc-sijai, s elpöfögött a kor másik technikai csodája, egy-egy automobil is.

„...MERRE VAN DOVER?...”

Mindenki látni akarta — idézzük a korabeli tudósítást: — a „repülő embe-rek királyát, Blériot La-jost”. Egyes becslések sze-rint a nézők száma elérte a 400 ezret. Igaz: a híres francia jöttét megelőzte az 1909. július 25-i ese-mény, amikor is Blériot át-repülte a La Manche-csa-tornát. Útja 37 percig tar-tott, a repülés időtartama nem volt világcsúcs már akkor sem, de az igen, hogy tenger fölött szállt a gép. S ha még azt is figyelem-be vesszük — hisz így szól a krónika —, hogy az öt-gyermekes férfi nem tudott úszni, s indulás előtt egy matróztól kérdezte meg: „Tulajdonképpen merre van Dover?” — érthető-vé válik vállalkozásának értéke. A csatorna át-repüléséről eleve nagyon el-térőek voltak a vélemény-ek. Még a legoptimis-tább szerint is: „...nem le-hetetlen, hogy eljut a túlsó partra...”

Budaestre már a világ-hírű Blériot érkezett. Út-ját a Keleti-expresszel tet-te meg. Repülése üzleti vállalkozás volt, 40 ezer koronát kapott érte egy Müller nevű impresszárió-tól. A repülés helyéül a rákosi katonai repülőte-ret jelölték ki. Óriási volt a megelőző reklám. A fel-és a leszállóter körül pá-holyokat, tribünöket épí-tettek, állóhely is volt bőven. A gépet fából ácsolt kamra védte, az őrzést kül-lön megszervezték. A kam-rához közel emelték az ud-vari páholyt, hogy az elő-kezőségek onnan nézzék a csodamasinát. A belépője-gyeket nagyon meg kellett fizetni: „... egy négyszem-lyes páholyért, mely na-gyon is szűk, 100 koronát elkértek...” Abban az idő-ben egy konyhalány havi bére 8 korona volt...

A repülés kezdetének időpontját délután fél há-romra hirdették. Ekkor már minden hely foglalt volt: az igazi tömeg a tribünökön túl várákozott. Ott vol-tak, akiknek sem belépő-re, sem útiköltségre nem jutott, de eljöttek, hogy

lássák, hogy unokájuknak meséljenek majd a csodá-ról. Blériot reggel bere-pülte a pályát. Jónak, ked-vezőnek talált mindent. Délután mégsem tudott a megadott időben indulni. „Az egyik propellerszárny-ról — tudta meg a hírlap-író —, mintegy 4—5 cen-timéter letörött.” Félő volt, hogy a látványosság végül is elmarad. Tenni kellett valamit: az egyik szerelő zsebkésével a másik pro-pellerszárnyról lefaragott egy azonos darabot... Fél négy körül — szól a tudósít-ás —, már türelmetlen-kedtek az emberek, hiába játszották a katonazene-karok a közkedvelt induló-kat. Négy óra tájt végre a gépház mellett felhú-zták a lobogót, közölve mindenkiel: eljött az idő, levegőbe emelkedik a vi-lághírű francia.

VÉGRE...!

Blériot elfoglalta helyét „szitakötőjében” — a gép ülése egy fonott kerti székhöz hasonlított, semmi védelmet nem szolgált a benne ülőnek —, megha-jolt felesége felé, megnézte a benzintartót, elindította a motort, lassan mozgás-ba hozta azo masináját. A gép gyorsult, majd a „magasba” emelkedett — nyolc-tíz, vé-gül talán tizenkét méter magasba is. Az addig ideg-feszítő csend hangorkánba váltott. Blériot pedig rep-ült, először egyenesen, majd fordult, s ismét visz-sza. Irányát úgy szabta, hogy azok lássák jobban, akik nem jutottak be a pályára. Egykori lapok fel-említik a repülő eme tet-tét. Néhány korlát eltört, de a rendőrség rendet csi-nált, s minden ment to-vább. Többszöri oda-visz-sza repülés után leszállt

a gép. A kis masina pi-hent, de a tömeg nem: vár-ta a folytatást, az ismételt felemelkedést. Blériot még kétszer szállt fel, az első 8—9 perces repülést 6—7, majd 4—5 percre csökken-tette. Ezzel is túlépte a szerződésben kikötött 15 per-cet. Később erről úgy nyilatkozott: „Látván a tö-meg lelkes hangulatát, ér-demesnek tartottam a lát-vány meghosszabbítására.”

23 LÓERŐ

Az eseményre nagy apparátussal készültek a men-tők: kivonult 14 orvos, 70 mentős, 2 automobil, 4 mentőkocsi, 1 szerkocsi, be-rendeztek 1 fő- és 5 mellék-kötőzhelyet. A krónika szerint csak bizonyos Böhm Árminnal volt dolguk a mentőknek: „Böhm, hogy jobban lásson, fára má-szott, onnan leesvén, lábát törte.”

Blériot repülése nagy si-kert aratott Budapesten. Kis gépe mai szemmel fu-ra tákolmánynak mond-ható. Egyszemélyes — mo-noplán — volt, motorja An-záni-féle 3 hengeres, ösz-szesen 23 lóerős, a motor V-elrendezésű. Minden mo-torhoz külön akkumulátor tartozott. Tény, hogy a csa-torna átrepülője gépét nem vitte haza: eladta gróf Ká-rolyi Mihálynak 35 ezer koronáért.

A nézők hazautazása kül-lön megpróbáltatás volt. Az 5 óraker befejeződött ese-ményről még 9 óra tájt is zsúfolt járművek vitték az utasokat. Teljes volt a köz-lekedési káosz, pedig ki- vonult egy rendőrfőkapi-tány, 3 rendőrkapitány, 18 rendőrfelügyelő, 165 lovas rendőr, 800 gyalogos rend-őr...

Matthacidesz Konrád